

Литвиненко Т. М.,
к.е.н., доц., Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка

Lytvynenko Tetyana,
PhD in Economics Associate
Professor of Economics
Department Taras Shevchenko
Kyiv National University

**ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ
СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ
УКЛАДІВ**

**MODERN TECHNOLOGICAL
MODE AS BASIS
OF POTENTIAL
OF ENTERPRISE**

Анотація. Переважна більшість підприємств економіки України базується на відсталих технологічних укладах. Для зміни такого становища потрібно застосовувати можливості кластерів і технологічних платформ.

Ключові слова: технологічний уклад, кластер, технологічна платформа

Summary. Swingeing majority of enterprises of economy of Ukraine is based on the out-of-date technological modes. For the change of such position it is needed to apply possibilities of clusters and technological platforms

Key words: technological mode, cluster, technological platform

Кожна країна в своєму розвитку має орієнтуватися на перспективні соціально-економічні та науково-технічні тенденції, використовувати можливості, які вони відкривають. Україна, як і інші країни посткомуністичного світу, більше декларують про своє прагнення стати в ряд розвинених сучасних країн, ніж досягають реальних позитивних результатів. Цьому можна знайти багато пояснень, серед яких може бути й те, що в економічній політиці уряду та функціонуванні підприємств не спостерігається усвідомлення важливості врахування у своїй діяльності зміни технологічних укладів. В окремих випадках відбувається пристосування до нових технологічних укладів, а не їх активне формування.

Увага науковців переважно приділяється загальним проблемам інноваційної діяльності українських підприємств. При цьому справедливо зазначається, що інноваційна активність підприємств та й країни в цілому має негативну тенденцію. Але такої констатації замало, формулюючи та обґрунтовуючи шляхи активізації інноваційної діяльності, потрібно орієнтувати її на формування сучасних прогресивних технологічних укладів. Для цього потрібно провадити і просвітницьку роботу серед політиків, дер-

жавних службовців, підприємців, менеджерів і найманих працівників, адже формування пріоритетів економічної та науково-технічної політики має базуватись на певних цінностях.

Ситуація у нашій країні щодо структури економіки в розрізі технологічних укладів характеризується відсталістю: 58 % промислової продукції випускається на основі третього технологічного укладу, ядром якого є чорна металургія, металообробка, легка, деревообробна промисловість. Цей уклад в світовій економічній історії був характерним для періоду 1880—1930 років. У сучасних умовах у розвинених країнах світу відбувається формування шостого та сьомого технологічних укладів, основними тенденціями якого є розвиток альтернативної економічно доцільної енергетики; підвищення безпеки атомної енергетики, розробка матеріалів із заздалегідь заданими властивостями, наной оптоелектроніка, широке використання біотехнологій у багатьох сферах життєдіяльності суспільства тощо.

Таблиця 1

**КОРОТКА КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ОКРЕМИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УКЛАДІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ**

Уклад	Частка у виробництві, %	Частка фінансування науково-технічних розробок, %	Частка інноваційних витрат, %	Частка технологічних капітальних вкладень, %
III	58	70	30	83
IV	38	23	60	10
V	4	*	8,6	7

* Дані відсутні.

Джерело: [1].

Ситуація в економіці України останніми десятиліттями не відповідає сучасним економічним викликам. Вітчизняні олігархи інвестують у статичні галузі 3-го технологічного укладу, адже світові ринки потребують цю низькотехнологічну продукцію, враховуючи скорочення виробництва такої продукції в розвинених країнах і це дозволяє їм отримувати прибутки. Держава все ще не має фінансових можливостей для забезпечення прогресивних структурних зрушень.

Зміна технологічних укладів відбувається за певними закономірностями. Кожен новий уклад починає формуватися в пе-

ріод домінування попереднього. У процесі зміни потрібно здолати інерцію промислового капіталу, інвестованого в матеріальні та нематеріальні активи, організацію виробництва, підготовку персоналу, відносини зі стейкхолдерами. Але впровадження нових технологій, які відповідають новому укладу, відбувається після того, як будуть вичерпані можливості нижчого укладу.

У цих умовах особлива роль має відводитись державі, її завдання — змінити правила гри, виписані під промислово-фінансові групи (олігархів), на правила для користі суспільства. Потрібна відповідна різнопланова державна політика, спроможна сформувати фінансово-бюджетну основу державної підтримки наукомістких виробництв 5-го та 6-го технологічних укладів і формування відповідного потенціалу підприємств. Особливо доцільно створити програму підтримки малого й середнього інноваційного та венчурного бізнесу, який спроможний вирішувати завдання сьогодення.

Для реалізації завдань формування сучасного потенціалу підприємств, який базується на сучасних технологічних укладах, доцільно використати такі інструменти інноваційної політики, як технологічні платформи та інноваційні кластери. Під кластерами розуміють сконцентровану на певній території групу пов'язаних організацій: постачальників, інфраструктури, науково-дослідних і навчальних закладів, що доповнюють один одного і посилюють конкурентні переваги окремих підприємств та кластера в цілому. Технологічні платформи, які вперше з'явилися у ЄС понад 10 років тому, визначені як майданчики для розробки стратегії розвитку науково-технічних напрямів, які покладені в основу конкретних програм і проектів науково-дослідних робіт [2]. Технологічну платформу, як правило, очолює індустрія і за своєю структурою вони часто є приватно-державними організаціями. Принцип роботи останніх є взаємовигідне партнерство; більше того вони зобов'язуються перед Європейською Комісією нести відповідальність за організацію інновацій і об'єднання усіх заінтересованих сторін і структур для вирішення завдань стратегічних досліджень в ключових галузях Європейської індустрії. У ЄС було створено більше 30 таких платформ [3].

Робота із формування технологічних платформ розпочата і в Україні в 2006 році [4]. Перша в Україні науково-технологічна платформа «Агропродовольча» була ініційована Ужгородським національним університетом і нині успішно розвивається. Вона

входить до мережі європейської технологічної платформи «Їжа для життя». На стадії активного обговорення серед потенційних учасників є технологічна платформа «Нові перспективні матеріали, їхнє виробництво та застосування в Україні», її ініціаторами є Українське матеріалознавче товариство та Інститут проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України [5].

Технологічні платформи в своїй діяльності використовують тристадійний підхід: підприємці узгоджують свої бачення щодо технологічного розвитку; потім підприємці у співпраці з науково-дослідницькими організаціями розробляють стратегічні плани; після цього відбувається реалізація розроблених стратегічних планів з використанням значних людських і фінансових ресурсів.

Структурні перетворення в економіці країни неможливі без формування та реалізації сучасного виробничого потенціалу підприємств, що відповідає прогресивним технологічним укладам. Світовий досвід доводить, що важливою умовою таких перетворень є державна підтримка та використання кластерів і технологічних платформ як механізмів інноваційного розвитку. Ці механізми поєднують учених, інженерів, підприємців для успішної реалізації інновацій, які дозволять створити в країні підприємства, спроможні здійснити реструктуризацію традиційних промислових секторів і триматися на передньому краї у галузях високих технологій, забезпечити гідне місце нашої держави у світовій економіці.

Література

1. Кірдіна О. Г. Обмеження та орієнтири техніко-технологічного розвитку. України в умовах глобалізації // Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2011. — № 4. — Т. 1 — С. 80.
2. Дежина И. Г. Технологические платформы и инновационные кластеры: вместе или порознь? / Дежина И. Г. — М.: Издательство Института Гайдара, 2013. — С.5.
3. Офіційний сайт європейських технологічних платформ // http://cordis.europa.eu/technology-platforms/home_en.html).
4. Кульчицький І. Європейські технологічні платформи та створення платформ в Україні [Електронний ресурс] // Інноваційне підприємництво: Львів, Україна. Інформаційний портал. — Джерело доступу <http://cstei.lviv.ua/ua/item/719>)
5. Смертенко П. С., Чернишев Л. І., Білан І. І., Солонін Ю. М. // Вісник НАН України. — 2014. — № 3. — С. 73.